

De winters van Grootmoeder

Voor mij was klimaatverandering al lang een vaststaand feit. Ik kende het uit ervaring. Vroeger... toen stelde de winters nog echt iets voor. Met warmte denk ik terug aan de ijspret en de anijsmelk van mijn jeugd. Kom daar tegenwoordig maar om, met al die kwakkelwinters! De jeugd van tegenwoordig mist heel wat, ik ben blij dat ik het allemaal nog mee heb mogen maken.

En... de opwarming lijkt van alle tijd. Mijn moeder had het altijd over de echte strenge winters, die van het begin van de 20^e eeuw, en mijn grootmoeder kon zo schilderachtig de nog strengere winters uit haar eigen jeugd neerzetten, aan het eind van de 19^e eeuw.

Mijn geloof in de almaar warmere winters kreeg helaas een kleine deuk toen ik op het KNMI kwam werken. Voor het eerst zag ik een grafiek van de wintertemperatuur vanaf 1880 en wat ik ook probeerde, ik kon er geen stijging in ontdekken. Blijkbaar was er iets mis met de meetmethodiek, anders was dit niet te vatten.

Inmiddels zijn we 25 jaar verder, en gelukkig loopt de temperatuurgrafiek nu wél omhoog. Pas vanaf de jaren tachtig, maar toch. Moeder en Oma hadden het dan wel bij het verkeerde eind gehad, maar ik gelukkig niet of althans niet helemaal. En de stijging lijkt te kloppen met de verhalen die je leest over het broeikaseffect en wereldwijde opwarming. Dit ondanks de Elfstedentocht die vijf jaar terug toch opeens even de kop op stak.

Onlangs kreeg mijn geloof in dit simpele beeld een tweede koude douche. De KNMI-klimaatrapportage vertelde mij dat de warmte bij ons wél echt was, maar niét aantoonbaar was terug te voeren op het broeikaseffect, hoewel dat laatste nu toch wel zichtbaar was in de wereldgemiddelde temperatuur. De winterwarmte bij ons lijkt een schommeling van tijdelijke aard, veroorzaakt door de oceaan. Maar wat nog niet is komt wel: vroeg of laat wordt het hier door het broeikaseffect systematisch warmer, klimaatschommeling of niet.

Wat leert deze ervaring mij? Wel, ten eerste dat je toch moet oppassen om uit eigen ervaring te concluderen dat er klimaatverandering is. Winterkou en zomerhitte van je jeugd maken een blijvende indruk; modale jaren zijn vergeten. Zoiets vertroebelt het beeld. Ten tweede blijkt het zeer moeilijk om klimaatveranderingen te meten in ons grillige weer. En als die

veranderingen toch optreden, dan is het vaak te kort door de bocht om meteen een oorzaak-gevolg relatie te leggen. En ten derde: Oma krijgt toch gelijk, maar postuum. Het klimaat van de aarde gaat de komende decennia aanzienlijk veranderen, en de gevolgen zullen zelfs voelbaar aanwezig zijn in het Nederlandse klimaat. Historisch gezien is het een unicum dat klimaatverandering binnen een generatie voelbaar wordt. In dat opzicht leven wij in een bijzondere tijd, ten goede of ten kwade.

De moraal is dat het altijd goed is niet alleen naar klimaatdeskundigen te luisteren, maar ook naar de verhalen van ouderen. Want hoe je het ook wendt of keert, de verhalen van Oma hebben mij toch de juiste richting gewezen, zij het anders dan ze bedoeld had. Ze heeft zagezegd een rechte slag afgeleverd met een kromme stok, en daarmee mijn klimaatbewustzijn doen ontluiken.

G.P.Können

Head Climate Analysis Division

Royal Netherlands Meteorological Institute (KNMI)